

DEZVOLTAREA PIEȚEI RURALE DIN ROMANIA ÎN CONTEXTUL OPORTUNITĂȚILOR ȘI LIMITELOR IMPUSE DE PIAȚA UNICĂ A UNIUNII EUROPENE

LECTOR UNIV. DRD. CRISTINA JINGA

Universitatea „1 Decembrie 1918 „

Str. N. Iorga; nr. 11-13; cod 510009; Alba Iulia

Tel.: 0258/811512

e_mail: cristina_jinga@yahoo.co.uk

The building of a new economy, the setting up of a new market in Romania represent a very complex process. It occurs spontaneously and it is thoroughly conducted. The experience gained so far has outlined the lack of practical and theoretical support, lack of ideas according to which the transition to market economy should be guided by spontaneous forces without the state's interference.

Crearea Pieței Unice a Uniunii Europene a constituit unul dintre procesele ce au dinamizat economiile țărilor occidentale. Demararea procesului respectiv și, îndeosebi apariția ca atare a acestei piețe a generat o alocare mai eficientă a factorilor de producție și o întărire a climatului concurențial, ambele fenomene determinând, la rândul lor, o îmbunătățire substanțială a performanțelor economice în spațiul comunității respective²¹⁶. Fundamental apare însă faptul că respectiva piață a conturat cadrul asigurării deplinei libertăți de circulație a bunurilor, serviciilor, capitalurilor și persoanelor în interiorul Uniunii Europene, ceea ce semnifică o separare substanțială a spațiului în care agenții economici din țările membre pot opera în mod neîngrădit și în condiții de deplină egalitate.

Perfecționarea procesului respectiv, coroborat cu sporirea continuă a eficienței economice a activităților întreprinse, au generat numeroase și deosebite premise pentru realizarea unor obiective mai vaste, obiective care cer însă noi abordări. În același timp, este necesar a se avea în vedere că respectivul proces de perfecționare a activităților de piață este confruntat și însoțit de o serie de noi probleme de mare complexitate, generate de dorința de integrare în cadrul Pieței unice a noi țări - printre care și România-, tendință ce are loc pe fundalul unor importante transformări prin care trec nu numai țările respective, ci și Uniunea Europeană în ansamblul său²¹⁷.

²¹⁶ *** Uniunea Europeană, Parteneriat pentru creșterea economică. Material publicat de Delegația Comisiei Europene în România, București, 1985, p. 6

²¹⁷ D. Patriche: Politici, programe, tehnici și operațiuni de comerț. Editura Economica, București, 2003, p. 93
599

Piața unică a Uniunii Europene între beneficii și exigențe

Cercetarea importantelor beneficii generate de apariția, dezvoltarea și consolidarea Pieței unice a Uniunii Europene, conturează însă două aspecte de mare importanță viitorologică. Primul se referă la faptul că edificarea respectivei Piețe unice reprezintă un proces de durată ce necesită o legislație europeană complexă care afectează multe și diferite grupuri de interese, reglementările trebuind continuu actualizate, pentru a ține pasul cu noile tehnologii și în special cu noile evoluții ale societății. Cel de al doilea aspect are în vedere că Piața unică nu înseamnă doar înmănunchieri de reglementări, ci reprezintă un set de dinamice și complexe procese economice, sociale și politice, care afectează, în general, toate aspectele vieții populației. Datorită atenției de care s-au bucurat cele două aspecte din partea organismelor Uniunii Europene, economia acestora s-a schimbat enorm în ultimul deceniu, sporindu-și competitivitatea și stimulând creșterea, considerându-se că, în continuare, prin conlucrarea guvernelor naționale, a instituțiilor și firmelor, respectiva Piață unică va putea obține rezultate care să le depășească pe cele înregistrate.

Aceasta este Piața unică, cu realizările și beneficiile oferite cetățenilor Uniunii Europene, în momentul semnării tratatului de aderare și cu un an și jumătate până la aderarea României la respectiva organizație statală. Trebuie să avem însă în vedere că această Uniune Europeană reprezintă o organizație statală fondată și orientată prin reguli, norme, standarde și reglementări foarte precise, riguroase și, în unele cazuri, foarte dure, ceea ce a făcut ca procesul extinderii ei, în general, și a aderării noilor țări, în special, să fie deosebit de complex, de durată și foarte angajant

- România în procesul de aderare și integrare a economiei sale în cadrul Pieței unice a Uniunii Europene
- Procesul de aderare a României la Uniunea Europeană a fost deosebit de complex și foarte anevoios. Aceasta, pe de o parte, datorită criteriilor și strategiilor foarte riguroase stabilite de Consiliul European, iar, pe de altă parte, condițiilor de fapt ce caracterizau țara noastră, în momentul abordării procesului respectiv.
- Referitor la criteriile de aderare, de subliniat faptul că acestea au fost formulate foarte clar de Consiliul European la Copenhaga în 1993, ele rămânând aceleași, pentru toate țările, pe tot parcursul procesului de negociere, fiind structurate pe trei domenii: politic, economic și adaptarea acquis-ului comunitar²¹⁸. Criteriul politic are în vedere stabilirea instituțiilor care garantează democrația, statul de drept, drepturile omului, respectul pentru minorități și protecția acestora. Criteriul economic se referă la existența unei economii de piață funcționale și la capacitatea de a face față presiunilor concurenței și forțelor pieței din Uniunea Europeană. Criteriul privind adaptarea acquis-ului comunitar, stipulează, la rândul său, capacitatea de a-și asuma obligația de membru al Uniunii, incluzând adeziunea la obiectivele uniunii politice, economice și monetare. Ulterior, respectivele criterii au fost puse la baza strategiei de preaderare –aprobată de Consiliul European la Essen în 1994- , menită să pregătească țările asociate cu Uniunea Europeană în vederea dobândirii statutului de membru. Atât criteriile, cât și strategiile de preaderare au fost înserate în Cartea Albă –aprobată la Cannes în anul 1995- privind pregătirea țărilor asociate din Europa Centrală și de Est pentru integrarea în Piața internă a Uniunii Europene, document ce cuprinde și un program de îndeplinire a cerințelor pieței unice, recomandat statelor candidate

²¹⁸ *** Extinderea spre est pe agenda Consiliului European. Material editat de Centrul de informare a Comisiei Europene în România. București, august 2003

- România, ca toate țările candidate care au semnat Acorduri Europene sau Acorduri de Asociere cu Uniunea Europeană și care au depus cereri oficiale de aderare la Uniunea Europeană, a trebuit să facă față, în procesul de negociere, unor exigențe extrem de ridicate ce au avut ca obiect termenii în care va adopta, implementa și aplica acquis-ul și, în special, diferitele angajamente de tranziție, care au fost însă strict delimitate în timp, precum și costurile de aplicabilitate. Ritmul mai lent al negocierilor noastre cu Comisia Europeană s-a datorat nivelului mai scăzut de pregătire și complexității diferitelor probleme ce au constituit subiectul negocierilor respective. Urmare a diviziunii, din rațiuni metodologice a acquis-ului comunitar - ca ansamblu de drepturi și obligații comune ce unesc statele membre în cadrul Uniunii Europene- au existat pentru negocieri 31 de capitole. Este vorba de: libera circulație a bunurilor; libera circulație a persoanelor; libera circulație a serviciilor; libera circulație a capitalului; dreptul societăților comerciale; concurența; agricultura; pescuitul; transporturile; impozitarea, Uniunea economică și monetară; statistica; politica socială; energia; politica industrială; întreprinderile mici și mijlocii; știința și cercetarea; educația și învățământul; telecomunicațiile și informatica; cultura și audio-vizualul; politica regională și coordonarea instituțiilor structurale; mediul înconjurător; protecția consumatorilor și a sănătății; justiția și afacerile interne; Uniunea vamală; relațiile externe; politica externă și de securitate comună; controlul financiar; dispoziții financiare; instituții; altele²¹⁹. După cum ne este cunoscut, negocierile au fost încheiate în decembrie 2004, rezultatele fiind inserate în tratatul de aderare, confirmat de țara noastră și aprobat de Comisia Europeană –la Luxemburg în februarie 2005, aprobat de Consiliul și Parlamentul European în martie 2005 și, în sfârșit semnat în aprilie 2005, cu dată de integrare efectivă a României în Uniunea Europeană, ianuarie 2007.
- Piața rurală în procesul de negociere și aderare a României la Uniunea Europeană
- În laborioasele, complexe și dificile negocieri privind aderarea României la Uniunea Europeană, agricultura și piața rurală –în special agricultura- au constituit cel mai vast capitol de negocieri, acquis-ul comunitar din domeniul agriculturii, la nivelul Uniunii Europene, fiind cel mai extins -el reprezentând 40% din legislația Uniunii- implicând eforturi deosebite în direcția armonizării legislative. Negocierile referitoare la acest capitol au acoperit șapte importante domenii, respectiv: aspectele orizontale ale dezvoltării, organizarea pieței comune, culturile specializate, produsele alimentare, dezvoltarea rurală, legislația în domeniul veterinar și legislația în domeniul fitosanitar.
- În ceea ce privește aspectele orizontale ale dezvoltării s-a insistat pe noile orientări cărora trebuie să le facă față agricultura românească și garanțiile de integrare, perfecționarea și adaptarea mecanismelor de schimb la exigențele Pieței unice, îmbunătățirea și asigurarea rigurozității politicilor în domeniul calității, promovarea agriculturii organice; crearea unei rețele funcționale de date contabile specifice, precum și în ceea ce privește condițiile în care mai pot interveni subvențiile de stat.
- Referitor la organizarea pieței comune au fost avute în vedere și negociate principalele aspecte privind terenurile arabile, cerealele, semințele oleaginoase și culturile proteice, cerealele nealimentare prelucrate, amidonul din cartofi,

²¹⁹ ***Aderarea României la Uniunea Europeană: capitolele de negociere. Material editat de Centrul de informare al Comisiei Europene în România. Martie 2003

substituenții cerealieri, orezul, zahărul, culturile de plante pentru producția de fibre²²⁰.

- Domeniul negocierilor privind culturile specializate a cuprins principalele aspecte privind fructele și legumele, vinul, alcoolul și tutunul.
- Domeniul produselor animaliere, la rândul său, a avut în vedere laptele și produsele lactate, carnea de vacă, carnea de oaie și carnea de porc.
- Un domeniu mai complex -prin vastitatea sa și multiplele probleme pe care le ridică- l-a constituit, în procesul de negociere, dezvoltarea rurală. Aici, s-a pornit de la ideea potrivit căreia dezvoltarea armonioasă a teritoriului comunitar face necesară o integrare economică profundă și o globalizare mult mai intensă a piețelor. În consecință, procesul de negociere s-a circumscris concepției potrivit căreia, pentru Uniunea Europeană în întregul său, un obiectiv important al politicii de dezvoltare rurală constă în asigurarea durabilității modelului de agricultură europeană. S-a materializat astfel: în cadrul capitolului negociat, ideea că noua inițiativă comunitară pentru zonele rurale va da posibilitatea includerii în cadrul programelor tradiționale a unor acțiuni complementare, promovând acțiuni elaborate și întreprinse prin intermediul formelor de parteneriat operative, la nivel local. Mai mult, este incorporată și viziunea potrivit căreia dezvoltarea optimă a Uniunii presupune că orașele și zonele rurale să se dezvolte în mod complementar.
- Negocierile referitoare la legislația în domeniul veterinar au fost axate pe sistemul de control ce trebuie asigurat pe piața internă, modalitățile de identificare și recenzie a animalelor, controlul necesar la granițele externe, reglementarea măsurilor de control al bolilor animaliere și sănătatea animalelor, reglementarea comerțului cu animale vii și proteine animaliere, protecția sănătății publice, asigurarea unor condiții corespunzătoare de viață pentru animale și implementarea unei legislații specifice zootehniei.
- În domeniul legislației fitosanitare, în cadrul negocierilor au fost avute în vedere principalele aspecte referitoare la organisme dăunătoare, calitatea semințelor și a materialului săditor, drepturile privind varietatea plantelor, produsele ce pot fi utilizate pentru protecția plantelor, natura pesticidelor respective, precum și nutriția animalelor.
- Procesul de negociere, prin discuțiile purtate și activitățile pe care le-a presupus a reliefat că România a înregistrat progrese semnificative în ceea ce privește alinierea legislației în vigoare la acquis-ul comunitar agricol, evidențiindu-se însă faptul că în sectorul respectiv mai sunt necesare eforturi susținute de restructurare, mediul economic general continuând să fie ostil agriculturii locale, precum și expansiunii economiei rurale. Într-un asemenea context s-a ajuns la concluzia că România, pentru a avea o agricultură competitivă, este nevoită să acționeze pentru adaptarea standardelor comunitare specifice agriculturii și industriei alimentare, cât și în vederea întăririi capacității instituțiilor sale statale de a implementa și consolida acquis-ul negociat.

De menționat, de asemenea, că prin problematica abordată și domeniile sponsorizate, respectivele programe au avut un impact pozitiv asupra agriculturii și spațiului rural românesc, contribuind în mod remarcabil la consolidarea lor instituțională, prin crearea unor organe de specialitate menite să gestioneze economia rurală, asigurarea unei infrastructuri moderne pentru instituțiile centrale și locale ce acționează în domeniul

²²⁰ *** Agricultura. Fișă de sector. Material editat de Delegația Comisiei Europene în România, în ciclul, Programe ale Uniunii Europene pentru România. Noiembrie 2002

agriculturii, alimentației, păsurilor și pisciculturii, îmbunătățirea condițiilor de producție și desfacere a unor produse agricole, avându-se în vedere, în special menținerea producției din sectoarele importante ale industriei alimentare, pentru care au fost subvenționate importuri de consumabile și produse adiționale, precum și importuri de utilaje moderne.

Tot prin intermediul aceluiași programe au fost perfecționate procedurile de control al calității alimentelor, asigurarea măsurilor de protecție față de introducerea în țară a plantelor și a produselor din plante dăunătoare, promovarea standardelor Uniunii Europene privind securitatea alimentelor și a stării de sănătate a animalelor, asigurarea unei infrastructuri moderne pentru laboratoarele sectoriale și echiparea punctelor de inspecție la frontieră, crearea unui sistem statistic precis și de actualitate prin introducerea instrumentelor statistice agricole și regionale, în conformitate cu cele folosite în Uniunea Europeană, îmbunătățirea fluxului informatic către factorii de decizie, dezvoltarea și influențarea unui sistem național de identificare și înregistrare a animalelor, îmbunătățirea sistemelor de protecție a plantelor și a controlului calității, acesta din urmă devenind capabil să împiedice sau să reducă răspândirea organismelor parazite, potențial dăunătoare.

În sfârșit, necesar de amintit, asigurarea capacităților tehnice de supraveghere, prevenire, diagnosticare și control al bolilor animalelor, perfecționarea structurilor de control veterinar la frontiere, reducerea riscurilor de poluare a mediului prin introducerea unui management riguros specific spațiului rural, în administrarea depozitelor de pesticide folosite în agricultură, crearea Fondului de garanții pentru Credite Rural și crearea serviciului de Consultanță pentru Fermierii și Întreprinzătorii din agricultură.

Realizarea respectivelor obiective și, în special prin măsurile întreprinse în vederea implementării lor, vor avea efecte benefice în deosebi asupra: îmbunătățirii competitivității în ceea ce privește prelucrarea produselor agricole și piscicole, îmbunătățirea infrastructurii pentru agricultura și dezvoltarea rurală, dezvoltarea economiei rurale, precum și în ceea ce privește dezvoltarea și valorificarea resurselor umane din spațiul sătesc, făcând ca și lumea rurală românească să devină capabilă să promoveze dezvoltarea multiplă.

Integrarea lucrativă a pieței rurale din România în cadrul conturat de exigențele Pieței Unice a Uniunii Europene

Complexitatea fenomenelor pe care le generează integrarea tuturor activităților din mediul rural în cadrul unei economii de piață –capabilă să transforme așezările sătești în puternice centre, care să ofere locuitorilor săi tot ceea ce este necesar pentru asigurarea unei vieți civilizate- prin natura și structura sa, generează, la rândul său, o serie de aspecte specifice și în sistemul de abordare a relațiilor care stau la baza conectării economiei rurale la mecanismele și exigențele pieței unice a Uniunii Europene.

Într-un asemenea context, principalele probleme asupra cărora se va insista pentru integrarea lucrativă a pieței rurale din România în cadrul conturat de exigențele Pieței Unice a Uniunii Europene, sunt reprezentate de: asigurarea unui nivel de trai decent pentru fermieri și produse de calitate la prețuri rezonabile pentru consumatori; conturarea unor tendințe pe termen lung bazate pe aplicarea integrată a conceptului privind siguranța alimentară și protecția mediului; definirea și consolidarea noului rol de antreprenor al fermierilor din mediul rural, prin menținerea vie a economiei rurale, îmbunătățirea calității produselor, conservarea biodiversității și a peisajului rural; realocarea unei părți din fondurile destinate promovării politicilor agricole comunitare, susținerii celui de al doilea

pilon al său, dezvoltarea rurală. Asemenea probleme, cu întreg spectrul de aspecte generate, alături de gândirea privind modalitățile de integrare lucrativă a pieței rurale din România în cadrul Pieței Unice a Uniunii Europene au stat la baza formulării și fundamentării strategiei de dezvoltare durabilă a spațiului rural, avută în vedere ca unica cale de integrare.

Strategia dezvoltării durabile a spațiului rural, ca factor cheie al integrării funcționale și profitabile a pieței noastre rurale în cadrul conturat de exigențele stabilite de Uniunea Europeană, pornește de la o serie de priorități precum: asigurarea condițiilor privind acquis-ul comunitar, avându-se în vedere aici armonizarea legislației de profil, organizarea piețelor, organizațiile profesionale etc; realizarea unor investiții directe în agricultura și infrastructura rurală cu finanțare totală sau parțială din partea organismelor internaționale sub formă de granturi de stat și parțial de la bugetul de stat, precum și din partea beneficiarilor de proiecte; promovarea sistemului transferului de management administrativ din partea instituțiilor similare din statele membre ale Uniunii Europene, pentru dezvoltarea durabilă și pentru construcția instituțională; sprijinirea înființării și dezvoltării rețelelor de servicii pentru agricultură, precum finanțarea rurală, consultanță etc; efectuarea unor știri și elaborarea de strategii menite să asigure cele mai bune soluții pentru o dezvoltare rurală durabilă²²¹.

Un aspect important, în ceea ce privește integrarea lucrativă a pieței rurale românești în cadrul conturat de exigențele Pieței Unice a Uniunii Europene, generat de prezentarea priorităților, obiectivelor și a măsurilor de implementare a respectivelor obiective strategice, îl constituie evaluarea efectelor scontate. În acest sens, putem avea în vedere axele prioritare ale programului SAPARD, ca instrument de susținere structurală – instituțională și financiară – a strategiilor de dezvoltare durabilă a spațiului rural.

- *O primă axă strategică*, din respectivul program, se referă la îmbunătățirea competitivității în prelucrarea produselor agricole și piscicole. Aceasta va însemna asigurarea unei orientări a producției în concordanță cu tendințele estimate ale pieței și chiar încurajarea dezvoltării de noi piețe pentru produsele agricole românești, îmbunătățirea calității procesării și calității produselor alimentare prin respectarea cerințelor minime de securitate alimentară impuse de Uniunea Europeană, îmbunătățirea și controlul condițiilor sanitare, înființarea și întărirea unităților private de procesare a produselor agroalimentare și piscicole.
- *Cea de a doua axă strategică* a programului are în vedere îmbunătățirea infrastructurii pentru agricultură și dezvoltare rurală, ceea ce va genera o îmbunătățire simțitoare a accesului locuitorilor din spațiul rural la rețelele publice ale satelor, județelor, drumurilor naționale și la rețeaua națională de căi ferate, precum și o ameliorare a condițiilor igienico-sanitare ale locuințelor și ale spațiilor destinate activităților productive, aducându-le la nivelul standardelor Uniunii Europene.
- *A treia axă strategică* este consacrată dezvoltării economiei rurale. Prin intermediul acestui demers strategic se preconizează atât o eficientizare a tuturor activităților ce dau profilul economiei rurale, cât și o modificare a impactului de mediu a respectivelor activități. În principal este vorba de: scăderea costurilor de producție, îmbunătățirea și diversificarea producției, îmbunătățirea calității acesteia, promovarea și diversificarea activităților agricole, stabilirea regulilor unitare referitoare la informații despre producție în special în ceea ce privește recoltarea și

²²¹ *** Strategia de dezvoltare durabilă a agriculturii și alimentației în România. Agricultură și alimentație. Ministerul agriculturii, pădurilor și dezvoltării rurale. București, 2004

distribuția pieței, precum și de conservarea mediului natural agricol care este amenințat și protecția sau îmbunătățirea resurselor forestiere.

- *În cea de a patra axă* a programului, folosit de noi pentru evaluarea demersurilor strategice referitoare la integrarea lucrativă a pieței rurale românești în cadrul Pieței Unice a Uniunii Europene, se regăsesc aspectele privind dezvoltarea resurselor umane. Asemenea aspecte, considerate cruciale pentru spațiul rural, conturează posibilitățile pe care le crează implementarea strategiei de dezvoltare a zonei respective cu privire la pregătirea și profesionalizarea locuitorilor săi. Va fi astfel asigurată pregătirea fermierilor pentru reorientarea calitativă a producției, prin obținerea unor metode compatibile cu protejarea și îmbunătățirea peisajului și a protecției mediului, introducerea unor norme standardizate în domeniul creșterii și asigurării sănătății animalelor, precum și pentru atingerea unui nivel de pregătire profesională necesar în managementul unor exploatații viabile. Concomitent va fi asigurat, pe plan local, personalul necesar formării și funcționării diferitelor autorități și organizații responsabile cu derularea diferitelor programe posibil a mai fi implementate pe parcurs, precum și pentru elaborarea diferitelor studii necesare implementării diferitelor proiecte zonale sau sectoriale.

Sinergia rezultată din materializarea obiectivelor și măsurilor preconizate prin strategia de renovare a mediului sătesc are menirea de a asigura dezvoltarea pieței rurale românești bazată pe agenți economici competitivi, cu un grad ridicat de cunoaștere și inițiativă privată capabilă să asigure o evoluție uniformă pe termen lung, în contextul unor preocupări permanente privind protejarea patrimoniului natural, cultural și istoric al zonelor rurale și crearea unei coeziuni economice și sociale la nivelul exigențelor Uniunii Europene

Bibliografie:

1. D. Patriche: Politici, programe, tehnici și operațiuni de comerț. Editura Economica, București, 2003, p. 93 ;
2. *** Uniunea Europeană, Parteneriat pentru creșterea economică. Material publicat de Delegația Comisiei Europene în România, București, 1985, p. 6 ;
3. *** Extinderea spre est pe agenda Consiliului European. Material editat de Centrul de informare a Comisiei Europene în România. București, august 2003;
4. *** Aderarea României la Uniunea Europeană: capitolele de negociere. Material editat de Centrul de informare al Comisiei Europene în România. Martie 2003;
5. *** Strategia de dezvoltare durabilă a agriculturii și alimentației în România. Agricultură și alimentație. Ministerul agriculturii, pădurilor și dezvoltării rurale. București, 2004